

Секция №2 «ТРАНСПОРТ, ТРАНСПОРТНАЯ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЯ»

УДК 622.692.4

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚҰБЫР КӨЛІГІНІҢ ДАМУЫ

Жаркенов Нурсултан Балгаевич, жетекші

zhar_nursultan@mail.ru

Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, «Көлік техникасы және логистикалық жүйелер» кафедрасының PhD, доцент м.а., Қарағанды, Қазақстан.

Асаинов Ильяс Манатович

Asainov2020@mail.ru

Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, «Көлік техникасы және логистикалық жүйелер» кафедрасының ТТМ-23-1 тобының магистранты.

Құбыр көлігі - сұйық немесе газ тәрізді заттарды құбырлар арқылы тасымалдауға арналған жүйе. Ол мұнайды, газды, суды және басқа да орталарды тасымалдау үшін кеңінен қолданылады. Мұндай жүйелер тиімді, үнемді және экологиялық таза.

Қазақстанда энергетикалық ресурстарды, ең алдымен мұнай мен газды тасымалдауда құбыр көлігі негізгі рөл атқарады. Елде кен орындарын мұнай және газ өңдеу зауыттарымен, сондай-ақ экспорттық пункттермен байланыстыратын мұнай және газ құбырларының кең инфрақұрылымы бар. Қазақстан әлемдегі ең ірі 20 мұнай және газ өндіруші елдердің бірі болып табылады және мұнай-газ секторы ел бюджетіне түсетін кірістің шамамен 25% құрайды. Қазақстанда жұмыс істейтін мұнай өндіруші компаниялар көмірсутегін өндіру көлемін жыл сайын ұлғайтып келеді. Сонымен қатар, құбырлар басқа салаларда сумен қамтамасыз ету үшін қолданылады [1].

Бұл инфрақұрылым Қазақстан экономикасында маңызды рөл атқарады, энергетикалық ресурстардың транзитін жеңілдетеді және елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз етеді. Қазақстандағы құбыр көлігі әртүрлі бағыттарды қамтиды және елдің негізгі аймақтарын байланыстырады. Магистральдық құбырлардың кейбір бағыттарына мыналар жатады: Мұнай құбырлары: - Атырау–Алматы–Шымкент (батыс–шығыс); - Транскаспий магистральдық құбыры (батысқа қарай). Газ құбырлары: - Орталық Азия газ құбыры (соның ішінде Қытай мен Ресейге газ экспорттаумен байланысты магистральдық газ құбырлары); - Қазақстан-Қытай газ құбыры. Су құбырлары: - еліміздің әртүрлі аймақтарына суды тасымалдауға арналған құбырлар.

Қазақстан елдегі құбыр көлігінің дамуына мүдделі және оның энергетикалық секторын дамытуға көңіл бөлуді жалғастыруда, ал құбыр көлігі мұнай мен газды тасымалдаудың негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Құбырлар кен орындары мен тұтынушылар арасындағы экономикалық байланысты қамтамасыз етеді, сол арқылы ел экономикасының өсуіне ықпал етеді. Қазақстан Еуразияның орталығында бола отырып, энергия ресурстарының транзитінде маңызды рөл атқарады. Құбыр инфрақұрылымының дамуы оның геосаяси маңыздылығын қолдайды. Әртүрлі құбыр жолдарының дамуы энергетикалық қауіпсіздік стратегиясының негізгі элементі болып табылатын отын көздерін әртараптандыруға ықпал етеді. Тұрақты дамуды қолдау үшін құбырлар көбінесе басқа тасымалдау әдістеріне қарағанда экологиялық тиімдірек болып саналады. Қазақстандағы құбыр көлігін дамыту энергетикалық кешеннің тұрақтылығын қамтамасыз ету және экономикалық өсуді қолдаудың басым бағыты болып табылады [2].

Қазақстандағы құбыр көлігін дамытудың негізгі аспектілеріне мыналар жатады:

- көлік өткізу қабілетін арттыру үшін жаңа құбырларды салу және қолданыстағыларын кеңейту;
- энергия тасымалдаудың географиялық диверсификациясын арттыру үшін құбырлардың жаңа бағыттары мен бағыттарын әзірлеу;
- көрші елдерден мұнай мен газды тиімді тасымалдауды қамтамасыз ететін транзиттік жобаларға қатысу;
- құбырларды пайдалану тиімділігін арттыру үшін заманауи технологиялар мен мониторинг әдістерін енгізу;
- әртүрлі энергия көздері мен көлік жолдары арқылы елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету стратегияларын құру.

Бұл күш-жігер Қазақстанның жаһандық энергетикалық нарықтағы маңызды қатысушы ретіндегі ұстанымын нығайтуға және энергетикалық сектордағы тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған.

Қорытындылай келе, Қазақстандағы құбыр көлігін дамыту елдің экономикасының тұрақтылығына және энергетикалық қауіпсіздігіне ықпал ететін стратегиялық маңызды аспект болып табылады. Құбыр инфрақұрылымының спецификациялары, кеңейту және жаңғырту Қазақстанның энергетикалық ресурстарды әртараптандырылған және тиімді пайдалануға деген ұмтылысын көрсетеді. Құбырларды дамытуда инновацияларды, бағыттарды әртараптандыруды және экологиялық жауапкершілікті қолдау тек экономикалық өсуді ғана емес, сонымен қатар қазіргі заманғы тұрақты даму стандарттарының сақталуын қамтамасыз етеді. Құбыр көлігі саласындағы мұндай күш-жігер Қазақстанды әлемдік энергетикалық нарықтың маңызды қатысушысы ретінде көрсетеді және оның ұзақ мерзімді энергетикалық тұрақтылығын қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Карымсакова Э.С. Исторические аспекты транспортировки высокозастывающей нефти в западном Казахстане. Астореф. дисс на соискание ученой степени. Уфа, 2003. – 10 с.
2. Баяхметов Т. Б. Перспективы развития нефтепроводного транспорта и повышение коммерческих результатов от экспорта сырья. Алматы, 2001.

УДК 656.2

МАГНИТТІК ЛЕВИТАЦИЯ НЕГІЗІНДЕ ЭЛЕКТРОМАГНИТТІК АСПАЛЫ ПОЙЫЗДАРДЫ ӘЗІРЛЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ЗЕРТТЕУ

Саватқан Аян Эрикұлы

ayan.kairly@mail.ru, магистрант

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Саменов Галымжан Кайыржанович

samenov_gk@enu.kz, аға оқытушы, т.ғ.к.

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Электромагниттік механизм - бұл электромагниттік жүйе, онда магнит ағыны өзгерген кезде пайдалы жұмыс жасайтын жүйенің жылжымалы бөлігі қозғалады. Электромагниттік аспаның құрылымы 1 суретте көрсетілген.